

โฉมหน้าใหม่ของประวัติศาสตร์ไทย : หลักฐานที่ได้จากพระไตรปิฎก

A New Perspective of the Thai History : An Evidence from Buddhist Canon

ประทีป สยามชัย¹

Prateep Siamchai

ABSTRACT

People had different ideas concerning historical background of the Thais. Someone said the Thais originally came from certain parts of China; they moved Southward and settled in the area of Thailand today. Others did not agree with the idea; they thought the Thais migrated from Malaya Peninsula. Today more people believed that the Thais did not migrate from anywhere else; they were in Thailand from the beginning. The blood group tests and archaeological evidence indicated that the Thai original place was in the northeast of Thailand. Later they expanded throughout the Indo-Chinese Peninsula. The civilization of the Thais was as old as those of Chinese and Indians. In the Tripitaka Canon, Buddha mentioned two states located in Thailand. They were Yonok and Kampoch. Yonok covered the whole area of northern part of Thailand and its centered city was Chiangrai. Kampoch was in the central plain of Thailand and its centered city was Lopburi. These two states were of the Thais and had developed high civilization as those in other parts of the world. It also indicated that the Thais have lived in this Golden Peninsula since the beginning of the Buddhist Era.

บทคัดย่อ

ประวัติความเป็นมาของชนชาติไทยนั้นมีผู้ให้แนวความคิดแตกต่างกันออกไป บางท่านกล่าวว่าคนไทยมีถิ่นกำเนิดในประเทศจีน แล้วอพยพลงมาทางตอนใต้สู่ดินแดนประเทศไทยในปัจจุบัน บางท่านก็ให้ความเห็นว่าคนไทยอพยพขึ้นมาจากทางใต้บริเวณแหลมมลายู ในปัจจุบันมีหลายท่านเชื่อว่าคนไทยมีถิ่นกำเนิดในประเทศไทยนี้เอง จากหลักฐานการพิสูจน์หมู่เลือดและการค้นพบโบราณวัตถุต่าง ๆ ใน

ภาคอีสาน ทำให้เชื่อแน่ว่าบริเวณนี้ของประเทศไทยเป็นแหล่งกำเนิดชนชาติไทยซึ่งต่อมาก็ได้แพร่ขยายไปทั่วแหลมอินโดจีน คนไทยมีอารยธรรมเก่าแก่ไม่แพ้จีนและอินเดีย ในคัมภีร์พระไตรปิฎก พระพุทธเจ้าได้กล่าวถึงสองแคว้นที่อยู่ในอาณาเขตประเทศไทยคือแคว้นโยนกและแคว้นกัมโพช แคว้นโยนกอยู่บริเวณทางเหนือของประเทศไทย มีศูนย์กลางอยู่ที่เชียงราย ส่วนแคว้นกัมโพชอยู่บริเวณภาคกลางของประเทศไทย มีศูนย์กลางอยู่ที่ลพบุรี ทั้งสองแคว้นนี้เป็นแคว้นของชนชาติไทยซึ่งมีอารยธรรมรุ่งเรืองไม่

¹ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Dept. of Education, Faculty of Education, Kasetsart Univ.

แพ้แคว้นอื่น ๆ ในยุคเดียวกัน และเป็นการยืนยันว่าคนไทยอยู่ในแหลมทองนี้มาตั้งแต่ครั้งพุทธกาลแล้ว

บทนำ

ประวัติศาสตร์และความเป็นมาของชนชาติไทยนั้นยังไม่เป็นที่แน่ชัด นักประวัติศาสตร์ไทยและต่างประเทศได้ให้แนวความคิดต่าง ๆ กันคือ สมเด็จพระมหาจักรพรรดิราชานุภาพให้ทัศนะว่าถิ่นเดิมของไทยนั้นอยู่ทางภาคใต้ของจีนแถบมณฑลกว๋างตุ้ง กวางสี กุ้ยจิ๋วและยูนนาน ซึ่งเป็นแนวคิดเดียวกันกับหมอดอคอดด์ ที่คิดว่าคนไทยมีถิ่นเดิมอยู่ที่มณฑลยูนนานและมณฑลอื่น ๆ ชุนวิจิตรมาตรากล่าวไว้ว่า คนไทยนั้นมีแหล่งกำเนิดอยู่ที่ภูเขาอัลไต ใจกลางทวีปเอเชีย แล้วอพยพผ่านประเทศจีนลงมา Wolfgang Eberthard เห็นว่าชนชาติไทยนั้นเดิมอยู่ที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของเมืองกว๋างตุ้ง คณะกรรมการสืบค้นประวัติศาสตร์ไทยในเอกสารภาษาจีน ในคณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทยค้นหลักฐานมาว่าชนชาติไทยเดิมอยู่ลุ่มแม่น้ำแยงซี Ruth Benedict กล่าวว่าไทยมีเชื้อชาติทางมลายู และได้อพยพจากทางใต้ของแหลมมลายูขึ้นไปทางเหนือ และหลังจากได้มีการขุดพบเครื่องปั้นดินเผาที่บ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี ได้มีการพิสูจน์ว่าเครื่องปั้นดินเผานั้นมีอายุเก่าแก่ถึง 6,000 ปี ทำให้เกิดทฤษฎีใหม่ขึ้นมา คือ ถิ่นกำเนิดของชนชาติไทยนั้นอยู่ในดินแดนประเทศไทยนี้เอง (รอง ศยามานนท์ อ้างถึงในประเสริฐ 2527 : 43-44)

จากแนวคิดทางทฤษฎีถิ่นกำเนิดของชนชาติไทยที่กล่าวมาแล้วพอสรุปเป็น 3 แนวคือ แนวคิดแรกคนไทยมีถิ่นกำเนิดจากส่วนใดส่วนหนึ่งของประเทศจีน แนวคิดที่สองคนไทยมีถิ่นกำเนิดจากทางใต้ของแหลมมลายู และแนวคิดที่สามคนไทยมีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

แนวคิดที่ว่าคนไทยมีถิ่นกำเนิดจากส่วนใดส่วนหนึ่งของประเทศจีนนั้นไม่เป็นที่ยอมรับกันมากขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าทางด้านตระกูลภาษาไทย พบว่าภาษาไทยกับภาษาจีนนั้นไม่อยู่ในตระกูลเดียวกัน

ดร. มาร์วิน บราวน์ ผู้ทำวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกเรื่อง จากภาษาไทยโบราณมาจนปัจจุบัน ก็ไม่อาจสรุปได้ว่าภาษาไทยอยู่ในตระกูลภาษาจีนธิเบต และในปัจจุบันนี้นักภาษาศาสตร์บางกลุ่มเห็นว่าภาษาไทยเป็นตระกูลภาษาคำโดดจากภาษาตระกูลจีนธิเบต แต่เดิมที่เคยคิดกันว่าไทยมีถิ่นกำเนิดที่นานเจ้านั้นไม่เป็นที่ยอมรับกัน ภาษานานเจ้าที่พ้องกันกับภาษาไทยนั้นมีน้อยคำจนไม่สามารถจะนำมายืนยันได้ว่านานเจ้าเป็นอาณาจักรไทย และธรรมเนียมการเอาชื่อของพ่อมาตั้งเป็นชื่อของลูก เช่น พี่ล่อโก๊ะ ลูกก็ได้ชื่อต่อมาว่าโก๊ะล่อฝง และต่อไปก็เป็นฝงกาอี เป็นต้น เป็นธรรมเนียมของคนพม่าไม่ใช่ของไทย ดังนั้นผู้ที่อยู่นานเจ้าน่าจะเป็นต้นตระกูลพวกพม่ามากกว่าจะเป็นต้นตระกูลของคนไทย (ประเสริฐ 2527 : 55, 45)

จากการศึกษาความถี่ของหมู่เลือดระบบ ABO, MN และ Rh นายแพทย์สมศักดิ์ พันธุ์สมบุญ พบว่าคนไทยมีหมู่เลือด B และ M สูง ซึ่งเป็นลักษณะทั่วไปของประเทศทางเอเชียอาคเนย์ ส่วนหมู่เลือดระบบ Rh ของคนไทยและอินโดนีเซียมีลักษณะคล้ายคลึงกันอย่างใกล้ชิด ส่วน Cde (rh) ไม่มีในคนไทยและอินโดนีเซีย แต่มีในคนจีนทางตอนใต้ของประเทศ 3% ท่านจึงให้ความเห็นว่า คนไทย คนอินโดนีเซีย (รวมทั้งคนมาเลย์บางเผ่า) คนพื้นเมืองของแหลมอินโดจีน (ลาว เขมร) คนจีนทางตอนใต้ของประเทศ อาจเป็นคนพื้นเมืองเดิม ซึ่งได้ก่อตั้งมาเป็นเวลาหลายพันปีมาแล้ว และได้ตั้งหลักแหล่งอยู่ตามบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยหรืออินโดจีน หรือในคาบสมุทรมมาเลย์ แล้วจึงแพร่กระจายไปทางจีนตอนใต้ ลาว เขมร มาเลย์ อินโดนีเซีย และพม่า (สมศักดิ์ พันธุ์สมบุญ อ้างถึงในประเสริฐ 2527 : 46-47)

นอกจากนี้ นายแพทย์ประเวศ วะสี ได้สำรวจฮีโมโกลบิน ซึ่งเขียนสารสีแดงในเม็ดเลือด พบว่าคนไทยในภาคอีสานมีฮีโมโกลบินอี ซึ่งเป็นฮีโมโกลบินที่ผิดปกติ มี 52% ภาคเหนือมี 15% ทั้งประเทศไทย

เฉลี่ย 13% ส่วนชาวเขาและชาวจีนแท้ไม่มีฮีโมโกลบินอีเลย ท่านจึงให้ความคิดส่วนหนึ่งว่าการที่จีนไม่มีเลือดผิดปกติแบบนี้ แต่คนไทยมีมาก แสดงว่าไทยไม่เคยอยู่ในดินแดนจีนมาก่อน (ประเวศ วะสี อ้างถึงในแหล่งเดียวกัน หน้า 47)

เมื่อแนวความคิดที่ว่าชนชาติไทยมีถิ่นกำเนิดจากส่วนใดส่วนหนึ่งของประเทศจีนไม่มีเหตุผลเพียงพอ ก็น่าจะมาพิจารณาแนวความคิดที่ว่าชนชาติไทยอพยพจากทางใต้ของมลายูขึ้นไปทางเหนือ ซึ่งทฤษฎีนี้เป็นของ พอล เค เบเนดิกท์ โดยท่านผู้นี้อ้างว่า ไทย ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย เป็นพวกเดียวกัน และขึ้นมาจากเส้นศูนย์สูตรด้วยกัน หลักฐานที่ใช้อ้างก็คือการหาคำปัจจุบันมาเทียบกัน เช่น “ปะตาย” ภาษาตากะลอกแปลว่า “ตาย” “อาญู” แปลว่า “กู” “การาบาว” แปลว่า “กระบือ” แต่นักภาษาศาสตร์อ้างว่าวิธีการนี้ใช้ไม่ได้ เพราะเอาคำปัจจุบันมาเทียบกัน ไม่ได้สืบสวนย้อนดูศัพท์สามัญที่ใช้มาแล้วในอดีต (ประเสริฐ 2527 : 46)

ตามที่นายแพทย์สมศักดิ์ พันธุ์สมบุญ พบว่า หมู่เลือด Rh ของคนไทยคล้ายคลึงกับคนชาวทางใต้ก็จริง แต่ถ้าดูเฉพาะการกระจายของคนในกลุ่มเลือดอีแล้วจะเห็นว่าคนที่อาศัยอยู่ในหมู่เกาะवाल้ายังไกลจากดินแดนไทยมากเท่าไร ความหนาแน่นของกลุ่มเลือดอีก็จะลดต่ำลง ขึ้น เบอ์นาร์ดี (Jean Bernard) พบว่าดินแดนที่ไกลออกไป เช่น บางเกาะของอินโดนีเซีย ความหนาแน่นของกลุ่มเลือดอีมีเพียง 1 ถึง 5% เท่านั้น (ประเสริฐ 2527 : 47) ซึ่งแสดงว่าคนไทยไม่เคยอยู่ในดินแดนแถบนี้มาก่อน

เมื่อไม่มีหลักฐานแน่ชัดว่าคนไทยอพยพมาจากประเทศจีน หรืออพยพขึ้นมาจากทางใต้แถบแหลมมลายูหรือชาว เขาก็น่าจะพิจารณาว่าคนไทยนั้นไม่ได้อพยพมาจากไหน คนไทยมีถิ่นกำเนิดในส่วนใดส่วนหนึ่งที่อยู่ในอาณาเขตของประเทศไทยนี้เอง เรื่องทฤษฎีที่ว่าคนไทยอพยพมาจากดินแดนอื่น ๆ นั้นน่าจะยุติได้แล้ว เราควรหันมาศึกษาค้นคว้าหลักฐานว่า

คนไทยอยู่ในเมืองไทยมาตั้งแต่โบราณกาลให้แน่ชัดยิ่งขึ้น

จากหลักฐานการวิจัยของนายแพทย์สมศักดิ์ พันธุ์สมบุญ ที่พบว่าคนไทยมีหมู่เลือด B และ M สูง ดังกล่าวมาแล้วนั้น ทำให้เราทราบว่าคนไทยเป็นคนพื้นเมืองเดิมของแหลมอินโดจีน และได้ก่อตั้งมาเป็นเวลาหลายพันปีแล้ว โดยมีแหล่งดั้งเดิมอยู่ที่บริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยแล้วจึงแพร่กระจายไปทางจีนตอนใต้ ลาว เขมร มาเลย์ อินโดนีเซีย และพม่า จากการวิจัยของนายแพทย์ประเวศ วะสี พบว่า คนไทยในภาคอีสานมีฮีโมโกลบินอี 52% ส่วนในภาคอื่น ๆ มีลดน้อยลงตามลำดับ เช่น ภาคเหนือมี 15% ส่วนเฉลี่ยทั้งประเทศมี 13% เรื่องนี้ทำให้เรามั่นใจยิ่งขึ้นว่าภาคอีสานของประเทศไทยน่าจะเป็นแหล่งกำเนิดดั้งเดิมของคนไทย

การค้นพบทางโบราณคดีที่สำคัญที่ยืนยันว่าทางภาคอีสานของไทยน่าจะเป็นแหล่งกำเนิดของชนชาติไทยคือ การค้นพบเรื่องราวของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ที่บ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี จากการตรวจสอบอายุของวัตถุโบราณต่าง ๆ ด้วยกรรมวิธีคาร์บอน 14 พบว่ามนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ที่บ้านเชียง รู้จักใช้โลหะสำริดมา 3,800 ปี ก่อนคริสตกาล หรือไม่ต่ำกว่า 5,500 ปีมาแล้ว ซึ่งเก่าแก่กว่าโลหะสำริดที่พบในบริเวณลุ่มแม่น้ำไทกริส ยูเฟรติส ซึ่งมีอายุประมาณ 4,900 ปี การค้นพบนี้ทำให้เกิดมีการเปลี่ยนแปลงประวัติศาสตร์โลก และประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของไทยครั้งใหญ่ (ปราโมทย์ 2524 : 15-16)

จากระยะเวลาที่ขุดค้น 2 ปี ได้วัตถุโบราณหนักรวมกันถึง 18 ตัน มีเครื่องปั้นดินเผา เครื่องประดับ ร่างกายทำด้วยงาช้าง และสำริด หัวหอมสำริด และอาวุธชนิดอื่น ๆ ตลอดจนงาช้างและโครงกระดูกมนุษย์สมัยยุคก่อนสำริดมากมาย การค้นพบที่บ้านเชียงนี้ทำให้เกิดการขัดแย้งทางประวัติศาสตร์ขึ้นในภูมิภาคแถบนี้คือ ตั้งแต่ครั้งก่อนเคยเชื่อกันว่าอารยธรรมของไทยและของชาวเอเชียส่วนใหญ่มาจากจีนและอินเดียแล้วแพร่ขยายไปสู่บริเวณอื่น ในทางตรงกัน

ข้ามอารยธรรมทางภาคอีสานของไทย อาจแพร่ไปยังจีนและอินเดียก็ได้

ดร.คอร์แมน (อ้างถึงในปราโมทย์ 2524 : 18-19) ยืนยันว่าการขุดค้นที่บ้านเชียงยืนยันทฤษฎีของศาสตราจารย์จากมหาวิทยาลัยฮาวายว่า ภาคอีสานของไทยเป็นแหล่งอารยธรรมที่เก่าแก่ที่สุดของโลก มนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ที่บ้านเชียง รู้จักทำนาปลูกข้าวและเลี้ยงสัตว์มาตั้งแต่ 3,600 ปีก่อนคริสตกาล และอาจเริ่มต้นมาก่อนหน้านี้นราว 1,500-2,000 ปี ผู้ที่อาศัยอยู่บริเวณบ้านเชียงเป็นผู้ที่รักศิลปะ สามารถทำเครื่องปั้นดินเผาและเขียนลายได้อย่างงดงาม เป็นเครื่องปั้นดินเผาชุดแรกในเอเชียที่เขียนลายด้วยสี เช่นนี้ ส่วนเครื่องปั้นดินเผาที่พบในประเทศจีนที่ถือว่าเก่าแก่ที่สุดมีอายุประมาณ 2,000 ปีก่อนคริสตกาล เท่านั้น ซึ่งมีอายุน้อยกว่าของที่บ้านเชียงถึง 1,800 ปี

การกำหนดทฤษฎีแหล่งกำเนิดของชนชาติไทย

จากหลักฐานต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วนั้น ทำให้เราเกิดความมั่นใจเพิ่มมากขึ้นที่จะกล่าวว่าชนชาติไทยนั้นมีแหล่งกำเนิดในบริเวณภาคอีสานของประเทศไทย เริ่มรวมตัวเข้าเป็นเผ่าใหญ่โดยมีภาษาและวัฒนธรรมเดียวกันเมื่อประมาณ 5,000 ปีก่อนพุทธกาล ต่อจากนั้นชนชาติไทยก็ค่อย ๆ เริ่มขยายตัว (ไม่ใช่อพยพ) เพิ่มพื้นที่ทำมาหากินและมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น ในช่วงเวลา 2,000 ปีต่อมา ซึ่งเป็นยุคเริ่มต้นของอารยธรรมบ้านเชียงนั้น คาดว่าอย่างน้อยคนไทยได้ขยายตัวครอบคลุมภาคอีสาน บริเวณส่วนใหญ่ที่เป็นประเทศลาวและบริเวณทางเหนือของประเทศไทยแล้ว

หลังจากนั้นอีก 2,000 ปี ชนชาติไทยก็ขยายตัวเป็นบริเวณกว้างครอบคลุมพื้นที่ที่เป็นที่อยู่ของคนไทยทั่วไปในปัจจุบัน ทางเหนือและทางตะวันตกเฉียงเหนือ (ของภาคอีสาน) ขยายตัวขึ้นไปถึงแคว้นอัสสัมและจีนตอนใต้ ทางตะวันออกเฉียงเหนือขยาย

ตัวขึ้นไปถึงประเทศจีนและญวน ทางตะวันออกเฉียงใต้ขยายตัวไปตามลำแม่น้ำโขงไปจรดแดนญวนและเขมร ทางทิศใต้ไปจรดแดนเขมร ส่วนทางทิศตะวันตกเฉียงใต้นั้นขยายตัวเข้าสู่ภาคกลางของประเทศไทย และต่อลงไปทางใต้จนจรดแหลมมลายู ส่วนทางตะวันตกนั้นก็ขยายตัวไปจรดแดนพม่าและมอญ การขยายตัวนี้หยุดลงเนื่องจากคนไทยได้ไปปะทะเข้ากับคนเชื้อชาติอื่น ๆ ที่มีความเข้มแข็งพอ ๆ กัน เช่น ทางเหนือต้องเผชิญกับชาวจีน ทางตะวันออกเผชิญกับชาวจีน ทางใต้และตะวันตกเฉียงใต้ต้องเผชิญกับเขมรและมอญ ทางตะวันตกเผชิญกับมอญและพม่า การเผชิญหน้ากันนี้เองทำให้คนไทยต้องทำสงครามป้องกันพื้นที่ตลอดมา

การขยายตัวของชนชาติไทยเป็นไปอย่างช้า ๆ ระยะทางไกลกว่าดินเดิมเป็นพันกิโลเมตร ต้องเผชิญกับภัยอันตรายต่าง ๆ เช่น สัตว์ร้าย ป่าดงพงทึบ ภูเขาสูงที่ทอดขวางกัน มีการหักร้างถางพงสร้างบ้านสร้างเรือน สร้างไร่สร้างนาเมื่อมีคนอยู่ในชุมชนหนาแน่นก็สร้างเป็นเมืองขึ้นมา ตลอดระยะเวลาที่ขยายตัวนี้ ชนพื้นเมืองเผ่าอื่น ๆ ที่มีอยู่ในแหลมอินโดจีนก็ผสมกลมกลืนเข้ากับคนไทยและกลายเป็นคนไทย โดยที่คนไทยเองก็ยังคงรักษาเอกลักษณ์ทางภาษาและวัฒนธรรมเอาไว้ได้

ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากการขยายตัวของคนไทยพอสังเขปได้มี 2 ประการคือ ประการแรกรูปร่างหน้าตาของคนไทยดั้งเดิมค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปโดยการผสมกลมกลืนเอาเชื้อสายลักษณะของคนเผ่าอื่น ๆ เข้ามาด้วย เช่น กลุ่มที่ขยายตัวลงมาทางใต้และตะวันตกเฉียงใต้เข้าสู่ภาคกลางของประเทศไทยได้รับอิทธิพลทางสายเลือดของกลุ่มมอญ-เขมร ทำให้มีผิวคล้ำขึ้น ส่วนที่ลงไปทางใต้ของประเทศก็ได้รับอิทธิพลทางเชื้อชาติของมอญเพิ่มขึ้น ส่วนที่ขยายตัวไปทางเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือได้รับอิทธิพลทางเชื้อสายจีน ทำให้ผิวจางกว่าเดิม นอกจากนี้ยังได้รับอิทธิพลของผู้อพยพเข้ามาสู่ดินแดนแถบนี้ ซึ่งมีมา

ต่อเนื่องกันเป็นเวลาช้านานได้แก่ชาวจีนและอินเดีย เป็นต้น ลักษณะรูปร่างหน้าตาของคนไทย จึงมีความหลากหลายเป็นอันมาก

ประการที่สอง การขยายตัวของชนชาติไทยแผ่กว้างออกไปในดินแดนต่าง ๆ ทำให้ได้รับเอาภาษา และวัฒนธรรมของชนกลุ่มอื่นเข้ามาด้วยเช่นกลุ่มที่ขยายตัวลงมาทางใต้และตะวันตกเฉียงใต้มาสู่ภาคกลางของประเทศได้รับอิทธิพลทางภาษาจากชนชาติมอญ-เขมร เราจะเห็นว่าในภาษาไทยมีภาษาเขมรปนอยู่มาก นอกจากนี้ยังได้รับเอาลัทธิการปกครองและกฎหมายมาอีกด้วย และที่สำคัญที่สุดคือการรับเอาศาสนา ภาษา วัฒนธรรมและความเชื่อมาจากอินเดีย ซึ่งแพร่ขยายมาสู่ภูมิภาคอย่างกว้างขวาง

อาจกล่าวได้ว่าในยุคพุทธกาลชนชาติไทยได้แพร่ขยายไปทั่วแหลมอินโดจีน มีชุมชนเป็นหลักแหล่งสร้างบ้านสร้างเมืองที่มั่นคง มีการปกครองเป็นแคว้นต่าง ๆ มีระบบสังคมและการปกครองที่เจริญพอ ๆ กันกับของชนชาติอื่น ๆ ที่ปรากฏอยู่ในยุคเดียวกัน

แคว้นต่าง ๆ ของชนชาติไทยในสมัยพุทธกาล

ในสมัยพุทธกาลนั้น ถ้าเราอ่านจากพระไตรปิฎก จะเห็นว่าในอินเดียมีแคว้นต่าง ๆ เป็นจำนวนมากเช่น แคว้นโกศล แคว้นมคธ แคว้นกาสี แคว้นกุรุ แคว้นสักกะ แคว้นเหล่านี้มีอาณาเขตไม่กว้างใหญ่นัก ถ้าจะเทียบกันแล้วก็คงมีอาณาเขตเท่ากับจังหวัดหนึ่งของประเทศไทยในปัจจุบันเท่านั้น แคว้นต่าง ๆ ก็มีเจ้าผู้ครองนคร มีเมืองหลวงหรือนครของแคว้นนั้นเป็นศูนย์กลาง ถัดจากเมืองหลวงก็เป็นเขตนิคมชนบทเป็นที่อยู่อาศัยของประชาชนทั่วไป แต่ละแคว้นก็เป็นอิสระ มีผู้คนไปมาหาสู่กันเสมอ ไม่มีประเทศหรืออาณาจักรดังเช่นปัจจุบัน ถ้าเป็นเช่นนี้แล้ว เราอาจกล่าวได้ว่าในเขตแหลมอินโดจีนหรือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็น่าจะมีแคว้นต่าง ๆ ในลักษณะเดียวกัน

ในอัสสลาขนสูตร คัมภีร์พระไตรปิฎก พระ

พุทธองค์ได้กล่าวถึงแคว้น ๒ แคว้นในแถบนี้คือ โยนก กับกัมโพช ในสูตรนี้มีอยู่ว่าพวกพราหมณ์ต่าง ๆ ประมาณ ๕๐๐ คน มาพักอยู่ที่กรุงสวาศิตีต้องการที่จะได้ตอบพระสมณโคดมที่กล่าวว่าทั้งสี่วรรณะของพราหมณ์นั้นเท่าเทียมกัน อัสสลาขนนะมานพได้รับเลือกให้ไปได้ตอบกับพระพุทธองค์ มาจนพร้อมกับพราหมณ์คณะใหญ่ก็ได้ไปเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าเพื่อขอความคิดเห็นที่ว่าวรรณะพราหมณ์เท่านั้นประเสริฐ ส่วนวรรณะอื่นนั้นตรงกันข้าม พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบ โดยอ้างว่าพราหมณ์เกิดจากองค์กำเนิดของนางพราหมณ์ จะว่าเกิดจากปากพรหมเป็นผู้ประเสริฐได้อย่างไร แล้วได้ตรัสถึงประเพณีในแคว้นโยนกและกัมโพช และชนบทชายแดนอื่น ๆ ที่มีเพียง ๒ วรรณะ คือ อัยยะ (นาย) กับ ทาส คนเป็นนายแล้วเป็นทาสก็ได้ คนเป็นทาสแล้วเป็นนายก็ได้ ในกรณีเช่นนี้พวกพราหมณ์จะเอากำลังและเอาความสะดวกใจอะไรมาอ้างในข้อที่ว่าพราหมณ์เป็นผู้ประเสริฐ เป็นต้น (พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน ๒๕๒๘ : ๔๕๑-๔๕๒)

จากร่องรอยที่กล่าวในพระไตรปิฎกนี้ทำให้เราทราบอย่างน้อยในอาณาบริเวณที่เป็นประเทศไทย ในขณะนั้นยุคพุทธกาลมีแคว้นอยู่ ๒ แคว้น คือ โยนก และกัมโพช และทั้ง ๒ แคว้นนี้ได้มีการติดต่อกับประเทศอินเดียแล้ว นอกจากนี้เรายังทราบถึงระบบสังคมของทั้ง ๒ แคว้นนี้ ที่แตกต่างไปจากอินเดียอีกด้วย ปัญหาที่ชวนให้สงสัยต่อไปคือพระพุทธองค์ทราบเรื่องราวของทั้ง ๒ แคว้นนี้ได้อย่างไร หรือว่าพระองค์ได้เสด็จมาทั้ง ๒ แคว้นนี้แล้ว เป็นเรื่องที่จะต้องค้นคว้ากันต่อไป จากหลักฐานที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าคนไทยอยู่ในดินแดนแห่งนี้มาตั้งแต่พุทธกาลแล้ว ไม่ได้อพยพมาจากที่อื่น ต่อไปนี้จะได้กล่าวถึงความเป็นไปทั้ง ๒ แคว้นนี้

แคว้นโยนก

โยนกเป็นชื่อที่ใช้เรียกบริเวณที่อยู่ทางเหนือ

ของประเทศไทยตั้งแต่ครั้งพุทธกาลซึ่งประกอบด้วยเขตใหญ่ ๆ ทางภูมิศาสตร์ 2 เขต คือ เขตที่ราบลุ่มเชียงราย-พะเยา มีแคว้นเชียงแสนและแคว้นพะเยามาตั้งแต่โบราณ และเขตที่ราบลุ่มเชียงใหม่-ลำพูน มีแคว้นหริภุญไชยซึ่งเป็นแคว้นเก่าแก่เช่นกัน ซึ่งทั้ง 2 เขตนี้รวมกันเรียกว่า “กลุ่มแคว้นโยนก” ต่อมาภายหลังรวมเรียกว่าแคว้นล้านนา (สุจิตต์ 2526 : 58)

ศูนย์กลางของแคว้นโยนกในบริเวณที่ราบลุ่มเชียงราย-พะเยาอยู่ที่เชียงแสน ในเขตนี้มีที่ราบเป็นบริเวณกว้าง มีแม่น้ำแม่สายและแม่กกไหลผ่านไปบรรจบกับแม่น้ำโขงทางทิศตะวันออก พื้นดินอุดมสมบูรณ์ นักโบราณคดีได้พบร่องรอยของชุมชนโบราณมากมาย แสดงว่ามนุษย์ได้เคยอาศัยอยู่ในแห่งนี้นานแล้ว จากตำนานสิงหนวัติ แสดงว่าคนไทยได้ตั้งแคว้นโยนกมาแล้วตั้งแต่พุทธกาลในบริเวณใกล้เคียงเช่นที่พะเยานักโบราณคดียังได้พบเครื่องมือหินขัด และเครื่องมือโลหะ แสดงให้เห็นว่าเป็นลักษณะวัฒนธรรมยุคต้น ๆ พุทธศตวรรษ บริเวณที่ราบแห่งนี้เป็นศูนย์กลางที่สำคัญอย่างยิ่งของสังคมชนชาติไทยที่มีการวิวัฒนาการมาตั้งแต่ครั้งพุทธกาล เป็นแหล่งอารยธรรมดั้งเดิมของคนไทย ศิลปสกุลช่างเชียงแสนมีลักษณะเด่นเฉพาะตัวเป็นศิลปที่งดงามและมีชื่อเสียงสกุลหนึ่งของไทย (สุจิตต์ 2526 : 65-67)

อีกเขตหนึ่งของแคว้นโยนกคือบริเวณราบลุ่มเชียงใหม่-ลำพูน เป็นที่ตั้งของแคว้นที่สำคัญคือแคว้นหริภุญไชย จากการสำรวจบริเวณนี้ของนักโบราณคดีพบว่า มีโบราณวัตถุและโบราณสถานมากมายและในปี พ.ศ. 2508 ได้พบเมืองโบราณแห่งหนึ่งที่สันป่าตองจังหวัดเชียงใหม่ ชาวบ้านเรียกว่า “เวียงท่ากาน” ซึ่งใกล้เคียงกับตำนานมูลศาสนาที่จดเอาไว้ว่า “เวียง-ทการณ” หรือ “เวียงตะกาน” เมืองนี้เกี่ยวข้องกับประวัติของหริภุญไชยในยุคแรกก็คือมีนิยายปรัมปราที่พระสงฆ์เรียบเรียงเป็นตำนานพงสาวดาร ซึ่งกล่าวว่าในสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าเสด็จมาโปรดสัตว์ที่เมืองตระการ แล้วเสด็จไปบ้านป่าทรคาม ทรงรับ

บิณฑบาตเทศนาสั่งสอนชาวบ้านที่นั่น หลังจากนั้นก็ทรงดำเนินไปตามริมแม่น้ำระมิง ถึงที่แห่งหนึ่งอยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำ ทรงวางบาตรแล้วประทับอยู่ แล้วทรงพยากรณ์ว่า ณ ที่นั้นจะบังเกิดเป็นมหานครหริภุญไชย และจะเป็นที่ประดิษฐานพระบรมธาตุของพระองค์ (สุจิตต์ 2526 : 58-60) เรื่องนี้น่าจะเป็นเรื่องจริงมิฉะนั้นแล้วพระพุทธเจ้าคงไม่กล่าวถึงแคว้นโยนกดังที่กล่าวมาแล้วในอัสสลาขนสูตร คัมภีร์พระไตรปิฎก

แคว้นโยนกได้ถูกกล่าวถึงอีกครั้งหนึ่งในสมัยของพระเจ้าอโศกมหาราชแห่งแคว้นมคธ พระองค์ได้โปรดให้มีการทำสังคายนาธรรมวินัยครั้งที่ 3 ประมาณปี พ.ศ. 234 ทั้งนี้เพื่อขจัดกลุ่มเถรวาทที่มาจากอัสยพุทธศาสนาเพื่อเลี้ยงชีพ หลังจากทำสังคายนาเสร็จแล้วพระเจ้าอโศกมหาราชก็ได้อาราธนาให้พระเถระผู้ที่มีความรู้ไปประกาศศาสนายังดินแดนต่าง ๆ ในจำนวนนี้มีพระมหาภิกขิตเถระมายังแคว้นโยนก ซึ่งเป็นดินแดนตอนเหนือของประเทศไทยดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ส่วนอีกสองท่านคือพระโสณเถระกับพระอุตตรเถระมายังแคว้นสุวรรณภูมิ แสดงว่าพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศไทยในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชทั้งทางเหนือทางใต้ หลายท่านเห็นว่าแคว้นโยนกคือเปอร์เซียหรืออิหร่าน (หนังสือเรียนสังคม ส 101 ประเทศของเรา เรื่องพุทธศาสนา ม.1 2526 : 39-40) ซึ่งเป็นเรื่องที่เข้าใจผิด เปอร์เซียหรืออิหร่านไม่มีร่องรอยเกี่ยวกับพุทธศาสนาอยู่เลย และก็ไม่มีผู้ใดนับถือพุทธศาสนา แต่ถ้ามาดูแคว้นโยนกทางตอนเหนือของประเทศไทย มีหลักฐานเกี่ยวกับพุทธศาสนามากมาย มีตำนานทางพุทธศาสนา มีพระธาตุเจดีย์ มีวัด มีพระสงฆ์ และมีประชาชนเลื่อมใสและนับถือพุทธศาสนาอย่างสุดซึ้ง แสดงว่าพุทธศาสนาเข้าสู่แคว้นโยนกนี้ช้านานแล้ว

แคว้นกัมโพช

แคว้นกัมโพชเป็นอีกแคว้นหนึ่งที่พระพุทธองค์

ได้กล่าวถึง เราลองมาสืบสาวดูว่าแคว้นนี้อยู่ที่ไหนและเป็นดินแดนของชนชาติใด

ถ้าจะย้อนไปดูลพบุรีในอดีตจะเห็นว่าลพบุรีเป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานนับตั้งแต่ครั้งพุทธกาลและเป็นศูนย์กลางของแคว้นกัมโพช การวินิจฉัยของกรมศิลปากรโดยอาศัยโครงกระดูก เครื่องประดับ เครื่องใช้และอาวุธที่พบในบริเวณบ้านพักทหาร ศูนย์การทหารปืนใหญ่ลพบุรี ทำให้ทราบว่ามีมนุษย์อาศัยอยู่ในบริเวณนั้นไม่น้อยกว่า 3,000-2,500 ปี (สุคต 2517 : 33) และยังทราบจากการวิเคราะห์ผ้าที่พบติดอยู่กับโครงกระดูกเหล่านี้ว่ามาจากอินเดีย ทำให้หน้าที่จะพิจารณาได้ว่าในสมัย 3,000 ปีมาแล้วได้มีการตั้งถิ่นฐานของชุมชนในเขตนี้ พร้อมทั้งมีการติดต่อกับต่างประเทศ (มานิต, 2510 : 129-132) โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศอินเดีย ดังที่พระพุทธองค์ได้กล่าวถึงแคว้นนี้มาแล้ว

เครื่องมือเครื่องใช้ในการขุดพบนั้นแสดงว่ามีผู้อาศัยอยู่ในบริเวณนี้มีความเจริญทางด้านวิชาการสูง มีการติดต่อกับชุมชนอื่น ๆ ทางแถบชายทะเล และชุมชนที่ลึกเข้าไปในภาคอีสานของไทยผู้คนรู้จักทำนาแบบท่อน้ำ มีการตั้งชุมชนเป็นหลักแหล่งสืบต่อเนื่องกันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน (สุจิตต์ 2528 : 27)

และที่ลพบุรีนี้เอง ห่างจากตัวเมืองไปประมาณ 3 กม. เป็นเมืองเก่าที่เรียกว่าทวาราวดี ชาวบ้านขุดวัดภูมิคำเช่นกำไลมือ ลูกปัด และโครงกระดูกที่ฝังอยู่ลึก (รายงานข่าวโทรทัศน์ช่อง 9 วันที่ 16 มิถุนายน 2530) เป็นที่น่าเสียดายว่าหลักฐานต่าง ๆ เหล่านี้ถูกทำลายโดยสิ้นเชิงด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของชาวบ้าน และความล่าช้าของทางราชการที่จะปกป้องวัตถุโบราณเหล่านี้ ชาวบ้านไม่สนใจว่าจะเป็นกระดูกของใคร แต่สนใจเพียงว่าทำอะไรถึงจะได้กำไลมือและลูกปัดเพื่อนำไปขาย ผู้เขียนเชื่อว่าโครงกระดูกเหล่านี้จะมีมาก่อนพุทธศาสนาจะเข้ามาในดินแดนแถบนี้ เพราะชาวพุทธนั้นเมื่อตายแล้วนิยมเผากันมากกว่าฝัง จึงเป็นไปได้ว่าโครงกระดูกเหล่านี้เป็น

โครงกระดูกของบรรพชนไทยที่อาศัยอยู่ในดินนี้มาตั้งแต่ยุคก่อนพุทธกาลแล้ว

การขุดพบโบราณวัตถุและสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนโครงกระดูกในบริเวณที่ราบเจ้าพระยาตอนล่าง ทำให้นักโบราณคดีและนักประวัติศาสตร์สามารถทราบถึงความเป็นอยู่ของคนโบราณที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ และเชื่อว่าในเขตที่ราบลุ่มเจ้าพระยาตอนล่างนี้มีการตั้งถิ่นฐานมาเป็นเวลาช้านานแล้ว และมีวิวัฒนาการสืบเนื่องกันมาจนถึงปัจจุบันนี้ (ผ่องศรี และทิวา 2525 : 110) ซึ่งก็น่าจะยืนยันได้ว่าแคว้นกัมโพชนั้นมีจริงตั้งแต่ครั้งพุทธกาล และเป็นแคว้นหนึ่งของคนไทยเช่นเดียวกับแคว้นโยนก

จากหลักฐานทางเอกสารไทยซึ่งเขียนจากทางเหนือเรียกดินแดนทางใต้ของล้านนาในสมัยพุทธศตวรรษที่ 16-18 ว่า แคว้นกัมโพชทั้งสิ้นในหนังสือชินกาลมาลีปกรณ์ระบุว่าแคว้นละโว้คือแคว้นกัมโพชในมูลศาสนาให้ความหมายไม่เฉพาะละโว้หรือลพบุรีเท่านั้น แต่หมายถึงกลุ่มเมืองต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ทางสังคมและการเมืองได้แก่ ลพบุรี สุโขทัย โอนบุรี สวรรคโลก พิษัย ท่งยั้ง พิจิตรปรการ เป็นต้น (สุจิตต์ 2528 : 100-102) การที่ละโว้หรือลพบุรีมีชื่ออีกว่าแคว้นกัมโพช ทำให้นักประวัติศาสตร์และนักโบราณคดีคิดว่าไทยนั้นตกเป็นเมืองขึ้นของขอมซึ่งเป็นการเข้าใจผิดเป็นอย่างมาก

พระยาประชาภิจักรจักร์ (อ้างถึงในสุจิตต์ 2528 : 102) อธิบายเรื่องนี้เอาไว้ว่านามกัมโพชนั้นมิได้หมายความถึงเขมรเท่านั้น “แต่กาลก่อนโน้นเขาขอมเรียกพวกไทยว่ากัมโพชด้วย...แม้คนชาติไทยใหญ่หรือเงี้ยวซึ่งพม่าเรียกว่าชานหรือสยามนั้น ก็คือคนว่าเป็นวงศ์กัมโพชในอภิไธยตำแหน่งนามเจ้าฟ้าเงี้ยวหรือไทยใหญ่ทั้งหลายย่อมออกนามว่าเป็นวงศ์กัมโพช” ทั้งนี้

นอกจากนี้จิตร ภูมิศักดิ์ (อ้างถึงในแหล่งเดียวกัน หน้า 101) ได้สรุปว่าในช่วงปลายศตวรรษที่ 16 นั้น ชนลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนบนนี้ที่อยู่ในบริเวณละโว้-อโยธยา พวกพม่า มอญ ไทยล้านนาที่เรียกهما

ว่า “ขอม” ทั้งสิ้น และในที่สุดก็เรียกแคว้นแคว้นของกลุ่มนี้ว่า “กัมโพช” ด้วย

จากพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 1 ได้กล่าวไว้ว่าพญาสิทธิไทยได้เสวยราชสมบัติเมืองสุโขทัยราชธานีแทนสมเด็จพระบิดา ทรงเชี่ยวชาญทางพระไตรปิฎก (สามารถทรงภาษาบาลีได้) ได้บันทึกเหตุการณ์เป็นภาษาบาลีแปลได้ความว่า ครั้งหนึ่งได้ขึ้นมาว่าเมืองชัยนาทบุรีเกิดทุกภิกขภัยข้าวราคาแพงมากกษัตริย์จากอโยชนนคร ชื่อสมเด็จพระรามาริบัติจากแคว้นกัมโพชได้มายึดเอาเมืองชัยนาทบุรีได้ โดยทำกลอุบายปลอมตัวเป็นพ่อค้ามาขายข้าว เมื่อได้เมืองแล้ว พระองค์ก็ตั้งมหาอำมาตย์ผู้หนึ่งชื่อวิเศษระอำมาตย์ ซึ่งว่าราชการอยู่เมืองสุวรรณภูมิให้มาครองเมืองชัยนาทบุรี

จากบันทึกของพญาสิทธิไทยพอที่จะให้เราจับเค้าได้ว่าเมืองหลวงของแคว้นกัมโพชในสมัยก่อนพญาสิทธิไทยขึ้นครองกรุงสุโขทัยนั้นอยู่ที่อโยชยา และมีเมืองอื่นในแคว้นนี้คือสุวรรณภูมิและชัยนาทบุรี เป็นต้น แสดงว่าละโว้ หรือลพบุรี ก่อขุดความสำคัญทางด้านการเมืองลง เพราะศูนย์กลางของแคว้นกัมโพชย้ายมาอยู่ที่อโยชยา แต่เมืองละโว้ก็ยังคงมีความสำคัญทางด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและการศึกษาอยู่ตลอดเวลา

สรุป

จากหลักฐานต่าง ๆ พอที่จะกล่าวได้ว่าคนไทยมีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย ไม่ได้อพยพมาจากที่อื่นไม่ว่าจะลงมาจากประเทศจีนหรือขึ้นมาจากแหลมมลายูแหล่งที่เป็นจุดกำเนิดของชนชาติไทยคือภาคอีสานของไทยนี้เอง การขุดค้นโบราณวัตถุต่าง ๆ ที่บ้านเชียงจังหวัดอุดรธานี เป็นการพิสูจน์ให้เห็นว่าในบริเวณแถบนี้มีอารยธรรมรุ่งเรืองมากกว่า 5-6 พันปีมาแล้ว ซึ่งเก่าแก่กว่าชนชาติจีนเสียอีก เชื่อว่าจากนี้เองเป็นจุดเริ่มต้นของชนชาติไทย ต่อจากนั้นก็ขยายตัวออก

ไปยังทิศต่าง ๆ ครอบคลุมพื้นที่ประเทศไทยในปัจจุบันและส่วนต่าง ๆ ของแหลมอินโดจีนมาช้านานแล้วในยุคพุทธกาลมี 2 แคว้นในบริเวณนี้ที่พระพุทธเจ้าทรงกล่าวถึงคือแคว้นโยนกและแคว้นกัมโพช เป็นไปได้ว่าพุทธศาสนานั้นเข้ามาสู่ประเทศไทยในยุคพุทธกาลแล้ว และชนชาติไทยก็มีความเจริญเป็นปึกแผ่นมั่นคงไม่แพ้ชนชาติอื่น ๆ ในยุคเดียวกัน

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2526. *หนังสือเรียนสังคมศึกษา ส 101 ส 102 ประเทศของเรา เรื่องพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ.
- ประเสริฐ ณ นคร. 2527. *สารัตถคดีประเสริฐ ณ นคร* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เนต. (จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสรับพระราชทานปริญญาศึกษาศาสตร์คุณวุฒิปริญญาตรีบัณฑิต)
- ปราโมทย์ ทัศนาศูวรรณ. 2524. *อีสาน เล่ม 1*. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิชจำกัด.
- ผ่องศรี วานานิน และทิวา ศุภจรรยา. 2525. *เมืองโบราณชายฝั่งทะเลเดิมของที่ราบภาคกลางประเทศไทย : การศึกษาตำแหน่งที่ตั้งและภูมิศาสตร์สัมพันธ์*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 1* พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : คลังวิทยา, 2516
- พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน* พิมพ์ครั้งที่ 9 กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2528
- มานิต วลลโกลม. “สุวรรณภูมิอยู่ที่ไหน.” *เมืองโบราณ* (มกราคม-มีนาคม 2510) 129-132.
- สุจิตต์ วงศ์เทศ 2526. *สุโขทัยไม่ใช่ราชธานีแห่งแรกของไทย*. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยา.
- สุต แสงวีเชียร. 2517. *เรื่องก่อนประวัติศาสตร์ของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : กรมสารบรรณทหารเรือ.